“BOSHLANG‘ICH SINF O‘QUVCHILARINING MA’NAVIY OLAMINI SHAKLLANTIRISHDA OTA-ONALAR BILAN HAMKORLIKNING O‘RNI”

Jo‘rayev Avazbek Umar o‘g‘li

Termiz davlat pedagogika instituti Maktabgacha va boshlang‘ich ta’lim fakulteti Boshlang‘ich ta’limda matematika va ona tili kafedrasi o‘qituvchisi.

ANNOTATSIYA: Ushbu maqolada boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining ma’naviy olamini shakllantirishda ota-onalar bilan hamkorlikning ahamiyati tahlil etilgan. Maqolada oilaviy tarbiya va maktabdagi ta’lim jarayonining uyg‘unligi, ota-onalarning farzand tarbiyasidagi mas’uliyati hamda pedagogik hamkorlikning samarali shakllari yoritib berilgan. Shuningdek, ota-ona va o‘qituvchi o‘rtasidagi doimiy muloqot, ijtimoiy hamkorlik va tarbiyaviy tadbirlar o‘quvchilarning ma’naviy-axloqiy dunyoqarashini boyitishda muhim omil ekani ilmiy asosda izohlangan.

Kalit so‘zlar: boshlang‘ich sinf, ota-ona, ma’naviy olam, hamkorlik, tarbiya, ma’naviy qadriyatlar.

ANNOTATION: This article examines the importance of cooperation with parents in shaping the spiritual world of primary school students. It highlights the harmony between family upbringing and school education, the responsibility of parents in the upbringing of their children, and effective forms of pedagogical cooperation. The article also explains, on a scientific basis, that constant communication between parents and teachers, social partnership, and educational activities are essential factors in enriching students' moral and spiritual outlook.

Keywords: primary school, parents, spiritual world, cooperation, upbringing, moral values.

Jamiyat taraqqiyotining poydevori avlodlar davomiyligida, ya’ni farzandlarning barkamol inson bo‘lib voyaga yetishida namoyon bo‘ladi. Insonning ma’naviy olami uning dunyoqarashi, e’tiqodi, qadriyatlari va axloqiy qarashlarini o‘zida mujassamlashtiradi. Bu jarayonning eng muhim davri esa maktabning boshlang‘ich ta’lim bosqichiga to‘g‘ri keladi. Chunki aynan shu yillarda bola dunyoni anglay boshlaydi, jamiyatda o‘z o‘rnini topishga intiladi va eng asosiysi, ma’naviy-axloqiy fazilatlari shakllana boshlaydi. Boshlang‘ich sinf davri bolaning shaxs sifatida shakllanishida poydevor bo‘lib, undagi bilimga chanqoqlik, tarbiyaga moyillik va qadriyatlarga ochiqlik kuchli bo‘ladi. Shu bois boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining ma’naviy olamini shakllantirish bugungi kunda nafaqat maktab, balki butun jamiyat, ayniqsa, ota-onalarning ham muhim vazifasidir.

Pedagogika fanida bolaning shaxs sifatida rivojlanishi ko‘p omillar ta’sirida amalga oshishi ta’kidlanadi. Shulardan eng asosiylaridan biri oiladir. Oila – insoniyatning eng qadimiy ijtimoiy instituti bo‘lib, bola uchun dastlabki tarbiya maktabi hisoblanadi. Aynan oilada bola ilk bor mehr, g‘amxo‘rlik, muhabbat, odob, halollik, to‘g‘rilik kabi qadriyatlar bilan tanishadi. Shuningdek, ota-onalar bolaga nafaqat ma’naviy fazilatlarni, balki hayotiy ko‘nikmalarni ham o‘rgatadi. Shu ma’noda ota-onalarning maktab bilan hamkorligi bolaning ma’naviy olamini shakllantirishda asosiy omillardan biridir. O‘quvchining shaxsiy rivojida maktab va oila o‘zaro uyg‘unlashgan holda faoliyat olib borsa, natija samarali bo‘ladi.

Nazariy jihatdan, ota-onalar bilan hamkorlik tarbiyaning kompleks tizimida muhim o‘rin tutadi. Vygotskiyning sotsiokultural rivojlanish nazariyasiga ko‘ra, bola ijtimoiy muhit ta’sirida rivojlanadi. Demak, bolaning ma’naviy olami ham jamiyat, oilaviy muhit va maktab omillari uyg‘unligida shakllanadi. Shu bois pedagog olimlar ota-onalar bilan hamkorlikni ta’lim jarayonining ajralmas qismi sifatida baholaydilar. Xususan, boshlang‘ich sinflarda bu hamkorlik ikki tomonlama

jarayon bo‘lib, unda ota-onalar farzandining o‘qishida ishtirok etadi, o‘qituvchi esa ota-onalarga pedagogik maslahatlar beradi.

Amaliyotda ota-onalar bilan hamkorlik turli shakllarda amalga oshiriladi: ota-onalar yig‘ilishlari, suhbatlar, mahorat darslari, oilaviy tadbirlar, ekskursiyalar, milliy bayramlarda ishtirok etish va boshqa ko‘plab shakllar. Ayniqsa, bolalarning ma’naviy olamini shakllantirishda milliy qadriyatlar, urf-odatlar va an’analarni oila va maktab hamkorligida o‘rgatish samarali natija beradi. Masalan, ota-onalar ishtirokida Navro‘z bayramini tashkil etish, xalq og‘zaki ijodi namunalarini birgalikda o‘qish, kitobxonlik kechalarini uyushtirish bola ongida ma’naviy qadriyatlarning mustahkamlanishiga xizmat qiladi.

Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining ma’naviy olamini shakllantirishda ota-onalarning roli faqatgina tarbiya jarayonida emas, balki bolaga shaxsiy namuna bo‘lish orqali ham namoyon bo‘ladi. Bolalar ko‘proq ko‘rganini takrorlaydi. Agar ota-ona o‘zining kundalik hayotida odob-axloq qoidalariga amal qilsa, kitob o‘qisa, mehnatsevar bo‘lsa, halol yashasa, bola ham shu fazilatlarni o‘zlashtiradi. Shu ma’noda ota-onaning shaxsiy namunasining o‘rni pedagogik nazariyalarda alohida qayd etiladi.

Globallashuv davrida turli ma’naviy tahdidlar, zararli oqimlar yoshlarning ongiga salbiy ta’sir ko‘rsatmoqda. Shu sababli maktab va ota-onalarning hamkorligi nafaqat ta’lim-tarbiyada, balki bolani salbiy ta’sirlardan asrashda ham muhim ahamiyatga ega. Oila va maktab birgalikda yosh avlodga mustahkam e’tiqod, milliy g‘urur, Vatanga muhabbat va insonparvarlik kabi qadriyatlarni singdirsa, bunday bola turli yot g‘oyalarga qarshi immunitetga ega bo‘ladi.

Bugungi kunda O‘zbekistonda ota-onalar bilan hamkorlikni kuchaytirishga alohida e’tibor qaratilmoqda. Xususan, “Oila va maktab hamkorligi konsepsiyasi” qabul qilingan bo‘lib, unda bolalarni har tomonlama barkamol qilib tarbiyalashda oilaning o‘rni alohida ta’kidlangan. Shuningdek, Prezident farmon va qarorlarida

ham ota-onalar bilan hamkorlikni rivojlantirish, ularni ta’lim jarayoniga jalb etish, pedagogik bilimlarini oshirish vazifalari belgilangan.

Xulosa qilib aytganda, boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining ma’naviy olamini shakllantirishda ota-onalar bilan hamkorlik eng asosiy omil hisoblanadi. Chunki oila va maktabning uyg‘un hamkorligi bolada mustahkam ma’naviy asosni yaratadi. Bu esa yosh avlodning barkamol inson sifatida voyaga yetishini, jamiyatning ma’naviy yuksalishini ta’minlaydi

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent: O‘zbekiston, 2023.
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Oila va maktab hamkorligini rivojlantirish to‘g‘risida”gi qarori. – Toshkent, 2019.
3. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O‘zbekistonni birgalikda barpo etamiz. – Toshkent: O‘zbekiston, 2017.
4. Karimov I.A. Barkamol avlod – O‘zbekiston taraqqiyotining poydevori. – Toshkent: Sharq, 1997.
5. Qodirova F. Boshlang‘ich ta’lim metodikasi. – Toshkent: TDPU, 2020.
6. Yo‘ldoshev J. Pedagogika nazariyasi va tarbiya metodlari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2018.
7. Nabiyeva M. Oila tarbiyasi psixologiyasi. – Toshkent: Ma’naviyat, 2021.
8. Mahmudov N. Boshlang‘ich ta’limda tarbiyaviy ishlar. – Samarqand: SamDU, 2020.
9. Qahhorova S. Bola shaxsining rivojida oilaning o‘rni. – Buxoro: BuxDU, 2019.
10. Bronfenbrenner U. The Ecology of Human Development. – Harvard University Press, 1979.
11. Vygotsky L.S. Mind in Society. – Harvard University Press, 1978.
12. Epstein J. School, Family, and Community Partnerships. – Boulder: Westview Press, 2010.

13. Coleman J. Foundations of Social Theory. – Harvard University Press, 1990.
14. UNESCO. Parents and Teachers: Partners in Education. – Paris: UNESCO Publishing, 2015.
15. UNICEF. Parenting Education and Support Framework. – New York: UNICEF, 2021